

Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022 markerade tydligt en förändring i hela Europas säkerhetspolitiska landskap och tvingade Sverige att vidta nya åtgärder. Ett av de tydligaste skiftena är inträdet i Nato. För svensk samhällsbyggnadssektor innebär det nya säkerhetsläget ett stort ansvar för att se över sin egen sårbarhet. Det är tydligt att påverkansförsök och sabotage nu riktas bredare och mot aktörer som inte tidigare påverkats. Samhällsbyggnadssektorn behöver i högre grad se sig själv som en del av totalförsvaret.

Joakim Håhl

Vad har hänt i närtid?

- Den 4 april 2024 blev **Sverige formellt medlem i Nato**, vilket markerar ett historiskt skifte och förstärker Sveriges försvar genom samverkan med andra medlemsländer.
- Hotbilden har breddats med fler **intrång och cyberangrepp mot samhällskritiska funktioner**. Sabotaget mot Baltic Connector och andra incidenter har fått myndigheter som Svenska kraftnät och Trafikverket att varna för ökade risker. MSB och Polisen har också publicerat en vägledning för att integrera säkerhet och design i stadsplaneringen.
- Sedan 2020 har **försvarsbudgeten fördubblats** och mellan 2023 och 2024 ökade den med över 30 miljarder kronor vilket var en ökning på 34 procent. Regeringen planerar fortsatt stora satsningar på totalförsvaret för 2025, med fokus på att stärka Sveriges motståndskraft i en osäker omvärld.

Säkerhetsläget ställer krav på nya förmågor hos kritiska samhällsbyggnadsaktörer

Säkerhetsläget har de senaste åren förändrats i grunden, både globalt och i Sverige. För samhällsbyggnadssektorn ger detta direkta konsekvenser när nya hotbilder påverkar såväl planering, konstruktion och drift av samhällsinfrastrukturen på djupet.

Natomedlemskapet ställer nya krav på Sveriges försvarsförmåga som resulterar i byggande, vilket innebär en affärsmöjlighet för många aktörer i branschen. Samtidigt blir samhällsbyggnadssektorn en del av totalförsvaret och behöver se över sin egen sårbarhet. Det nya säkerhetsläget präglas av cyberattacker, hybridkrigföring och fysiskt sabotage riktat mot infrastruktur och branschen behöver nu integrera skydd mot detta hot.

Samtidigt blir sektorn alltmer digitaliserad. Det gäller allt från styrsystem till lås- och passagesystem och kommunikationsinfrastruktur. Utöver det används avancerade IT-system i allt högre grad för att övervaka och styra kritiska samhällsfunktioner som elnät och vattenförsörjning. Med digitaliseringen uppstår en ny typ av sårbarhet som både fastighetsägare och andra aktörer inom sektorn nu måste accelerera arbetet med att förebygga. När aktörer som inte tidigare utsatts för sabotage, påverkan och intrång nu kan bli måltavlor aktualiseras även frågan kring kompetens och leverantörer. Förmågor som tidigare outsourcats kan behöva skötas i egen regi och utökad granskning av nyckelleverantörer kan vara aktuellt, även för delar av samhällsbyggnadssektorn som inte direkt omfattas av regelverk kring säkerhetsklassning.

Det nya läget påverkar den fysiska miljön på flera sätt. Exempelvis har fastighetsägare som äger ett skyddsrum har en viktig uppgift för det kollektiva fysiska skyddet av befolkningen i händelse av krig. Skyddsrummet ska enligt gällande lagstiftning kunna iordningsställas utan experthjälp inom 48 timmar.

För den långsiktiga stadsplaneringen har MSB och Polisen under året publicerat en vägledning för att integrera säkerhet och design i stadsplaneringen. Konceptet kallas inbyggd säkerhet och riktar sig till alla som på olika sätt berörs av och arbetar med stadsplanering, till exempel fastighetsägare. ►

Källa: Check Point Research, CPR

Med det nya läget uppstår det flera nya frågor och aspekter att ta hänsyn till i den fortsatta utvecklingen och för branschen blir det ytterligare ett område som driver på omställningen.

Svenska myndigheter har under året publicerat öppna redogörelser över sin syn på hotbilden, och det är tydligt att det finns en vilja till att samhällsbyggnadssektorn ska ta en aktiv roll i att utveckla Sveriges motståndskraft, och att det finns många konkreta frågor att arbeta med. Nu är det upp till många i branschen att se över sin sårbarhet och hitta sin roll i det nya säkerhetsläget. ■

64 000
skyddsrum

Sverige är ett av de skyddsrumstätaste länderna i världen och fastighetsägaren har ett omfattande funktionsansvar.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

”

Sverige är ett lapptäcke av byggnormer och trender från olika epoker; den nya staden växer inom den gamla. Säkerhet i staden har länge varit synonymt med framkomlighet. Men med ökande våld i Europa – terrorism, gatuvåld och kriminella nätverk – ställs nya krav på våra stadsrum. Sverige är inte byggt för att möta dessa hot. Samtidigt vill vi inte skapa en fästning; öppna och trygga stadsrum är grundläggande för demokratin. ”Inbyggd säkerhet” innebär att inkludera säkerhet tidigt, som en del av planeringsförutsättningarna, för att undvika att bygga in sårbarheter. Det handlar inte om mer skydd, utan om att fatta välgrundade beslut.

Petter Säterhed, MSB. Författare till vägledningen ”Inbyggd Säkerhet”

Nyckelfrågor för beslutsfattare inom fastighet & samhällsbyggnad

1.

Har vi en tydlig strategi för att hantera de ökade säkerhetskraven inom vår fysiska och digitala infrastruktur?

2.

Har vi en strukturerad process för att hålla oss uppdaterade om nya regleringar och krav inom säkerhetsområdet?

3.

Har vi en plan för att säkra rätt kompetens och resurser vid rätt tidpunkt för att möta ökade säkerhetskrav?

4.

Vilka affärsmöjligheter kan vi identifiera i denna säkerhetsomställning?

5.

Om vi utsätts för ett hot eller intrång, har vi en robust krisplan som kan aktiveras omedelbart?

6.

Vilka delar av vår verksamhet bör integreras med totalförsvaret och hur säkerställer vi effektiv samordning med övriga aktörer?